

K. MARX

KAPITALISTISEN KASAUTUMISEN HISTORIALLINEN TENDENSSI

OTE „PÄÄOMAN“ ENSIMMÄISEN OSAN
24. LUVUSTA

Mitä on pääoman alkuperäinen kasautuminen, ts. sen historiallinen genesis? Mikäli se ei ole orjien ja maaorjien välitöntä muuttumista palkkatyöläisiksi, siis pelkkää muodonvaihdosta, se on vain välittömien tuottajien pakkoluovutusta, ts. omaan työhön perustuvan yksityisomistuksen lakkauttamista.

Yksityisomistusta yhteiskunnallisen, kollektiivisen omistuksen vastakohtana on vain siellä, missä työvälaineet ja työn ulkonaiset edellytykset ovat yksityishenkilöiden hallussa. Mutta riippuen siitä, ovatko nämä yksityishenkilöt työmiehiä vai työtä tekemättömiä, yksityisomistuksellakin on eri luonne. Ne äärettömän monet vivahdukset, mitä yksityisomistuksella ensi näkemältä on, kuvastavat vain näiden molempien äärimmäisyyksien välillä olevia välitiloja.

Työntekijän yksityinen omistusoikeus tuotannonvälineisiin on pientuotannon perusta, ja pientuotanto on puolestaan välttämättömänä edellytyksenä yhteiskunnallisen tuotannon ja itse työntekijän vapaan yksilöllisyyden kehitykselle. Tosin tämä tuotantotapa esiintyy myös orjuuden, maaorjuuden ja muiden riippuvaisuussuhteiden vallitessa. Mutta se kukoistaa, vaikuttaa koko voimallaan, saavuttaa adekvaattisen klassillisen muotonsa vain siellä, missä työntekijä on käyttämiensä työehtojen vapaa

yksityisomistaja, missä talonpoika omistaa pellon, jota hän viljelee, käsityöläinen työkalun, jota hän osaa taidolla käyttää.

Tämä tuotantotapa edellyttää maan ja muiden tuotannonvälineiden jakautumista. Se tekee mahdottomaksi niin viimeksi mainittujen keskittämisen, kuin myös kooperaation, työnjaon saman tuotantoprosessin sisällä, luonnon yhteiskunnallisen valitsemisen ja sääntelyn sekä yhteiskunnallisten tuotantovoimien vapaan kehityksen. Sitä voidaan sietää vain ahtaissa luontoperäisissä yhteiskunnan ja tuotannon rajoissa. Sen ikuistamispyrkimys olisi, kuten Pecqueur oikeutetusti sanoo, „yleisen keskinkertaisuuden dekreetoimista”. Tietyllä kehitysasteella se luo oman häviönsä aineelliset edellytykset. Siitä hetkestä asti alkavat yhteiskunnan helmassa liukahdella voimat ja intohimot, jotka tuntevat olevansa tuon tuotantotavan kahlehtimia. Sen täytyy hävitä ja se hävitetään. Sen hävittäminen, yksilöllisten ja hajallaan olevien tuotannonvälineiden muuttaminen yhteiskunnallisesti keskitetyiksi, siis monien kääpiömäisen omistuksen muuttaminen harvojen suuromistukseksi, siis maan, elämänvälineiden ja työvälineiden pakkoluovutus laajoilta kansanjoukoilta, tämä pelottava ja vaikea kansanjoukkojen pakkoluovutus muodostaa pääoman esihistorian. Siihen sisältyy sarja väkivaltaisia metodeja, joista olemme selostaneet vain niitä, jotka alkuperäisen kasautumisen metodeina ovat olleet käänteentekeviä. Välittömien tuottajien pakkoluovuttaminen suoritetaan mitä säälimättömimmällä vandaalisuudella ja mitä alhaisimpien, likaisimpien, pikkumaisimpien ja hurjimpien intohimojen kannustamana. Työllä hankitun yksityisomaisuuden, joka perustuu yksityisen, riippumattoman työntekijäyksilön ja hänen työehtojensa niin sanoaksemme yhteenkasvamiseen, työntää syrjään kapitalistinen yksityisomaisuus, joka perustuu vieraan, mutta muodollisesti vapaan työn riistämiseen¹.

Kun tämä muuttumisprosessi on tarpeeksi syvästi ja laajalti hajottanut vanhaa yhteiskuntaa, kun työläiset ovat muuttuneet proletaareiksi ja heidän työehtonsa pääomaksi, kun kapitalistinen tuotantotapa pääsee jaloilleen, niin työn etenevä yhteiskunnallistaminen sekä maan ja muiden tuotannonvälineiden muuttaminen yhä enemmän yhteiskunnallisessa käytössä oleviksi, siis yhtei-

¹ „Olemme aivan uudessa yhteiskuntatilassa... pyrimme erottamaan kaikenlaatuisen omaisuuden kaikenlaatuisesta työstä.” (*Sismondi*, Taloustieteen uudet periaatteet, II osa, s. 434). (*Marxin huomautus.*) — Marx viittaa tässä teoksesta *Sismondi S.*, *Nouveaux principes d'économie politique, ou de la richesse dans ses rapports avec la population*. T. I—II. Paris, 1827 otettuun toiseen painokseen. *Toim.*

siksi tuotannonvälineiksi, ja siis yksityisomistajien laajempi pakkoluovutus saa uuden muodon. Pakkoluovutettavana ei nyt enää ole omaa talouttaan harjoittava työntekijä, vaan monia työläisiä riistävä kapitalisti.

Tämä pakkoluovutus tapahtuu itse kapitalistisen tuotannon sisäisten lakien vaikutuksesta, pääomien yhteenkokoutumisen kautta. Joku yksi kapitalisti lyö monta muuta kuoliaaksi. Samanaikaisesti kun tapahtuu tämä yhteenkokoutuminen eli muutamien kapitalistien suorittama monien kapitalistien pakkoluovuttaminen, kehittyy työprosessin yhä laajamittaisemmaksi käyvä kooperatiivinen muoto, tietoinen tieteen teknillinen soveltaminen, maan suunnitelmallinen käyttäminen, työvälineiden muuttuminen ainoastaan yhteiskäytössä oleviksi työvälineiksi, kaikkien tuotannonvälineiden taloudellinen käyttö käyttämällä niitä kombinoidun yhteiskunnallisen työn tuotannonvälineinä, kaikkien kansojen takertuminen maailmanmarkkinain verkkoon ja sen kautta kapitalistisen järjestelmän kansainvälinen luonne. Samalla kun supistuu jatkuvasti niiden pääomamagnaattien luku, jotka anastavat ja tekevät yksinoikeudekseen tästä muuttumisprosessista koituvat edut, samalla kasvaa kurjuuden, sorrar, orjuuden, rappeutumisen ja riiston määrä, mutta myös suuttumus lakkaamatta kasvavan työväenluokan keskuudessa, jota kapitalistisen tuotantoprosessin mekanismi itse kouluttaa, yhdistää ja järjestää. Pääoman yksinoikeus muodostuu sen tuotantotavan kahleiksi, joka on sen kanssa ja sen suojassa kehittynyt. Tuotannonvälineiden yhteenkokoutuminen ja työn yhteiskunnallistuminen saavuttavat pisteen, missä ne käyvät kapitalistisen kuorensa kanssa yhteensopimattomiksi. Tuo kuori räjäytetään rikki. Kapitalistisen yksityisomistuksen kuolinhetki lyö. Pakkoluovuttajat pakkoluovutetaan.

Kapitalistisesta tuotantotavasta johtuva kapitalistinen omistamistapa, siis myös kapitalistinen yksityisomistus, on yksilöllisen, omaan työhön perustuvan yksityisomistuksen ensimmäistä kieltämistä. Mutta kapitalistinen tuotanto valmistaa luonnonlain välttämättömyydellä oman kieltämisensä. Se on kieltämisen kieltämistä. Se ei palauta yksityisomistusta, mutta kylläkin yksilöllisen omistuksen kapitalistisen ajan saavutusten perusteella: kooperaation sekä maan ja itse työn tuottamien tuotannonvälineiden yhteishallinnan perusteella.

Yksilöiden omaan työhön perustuvan, hajanaisen yksityisomistuksen muuttuminen kapitalistiseksi on tietysti verrattoman paljoa pitkäaikaisempi, ankarampi ja vaikeampi prosessi kuin todellisuudessa jo yhteiskunnalliseen tuotantotoimeen perustuvan

kapitalistisen omistuksen muuttuminen yhteiskunnalliseksi omistukseksi. Edellisessä tapauksessa oli kysymys siitä, että muuttamat anastajat pakkoluovuttavat kansanjoukot, jälkimmäisessä tapauksessa on kysymys siitä, että kansanjoukot pakkoluovuttavat muuttamat anastajat ¹.

Julkaistu K. Marxin teoksessa „Pääoma”,
Hampuri, 1867

Julkaistaan „Pääoman” 1. osan 4. painoksen mukaan, joka ilmestyi F. Engelsin toimittamana 1890
Suomennoos saksasta

¹ „Teollisuuden edistys, jonka tahdoton ja vastustuskyvytön toimeenpanija porvaristo on, asettaa kilpailusta johtuvan työläisten eristäytymisen tilalle heidän vallankumouksellisen yhteenliittymisensä yhdistysten kautta. Suurteollisuuden kehittyessä porvariston jalkojen alta riistetään siis itse se perusta, jolla se tuottaa ja omistaa tuotteet. Se tuottaa ennen kaikkea omat haudankaivajansa. Porvariston häviö ja proletariaatin voitto ovat yhtä väistämättömiä... Kaikista luokista, jotka nyt esiintyvät porvaristoa vastaan, vain proletariaatti on todella vallankumouksellinen luokka. Muut luokat sortuvat ja häviävät suurteollisuuden kehittyessä, proletariaatti on sen oma tuote. Keskisäädetyt, pienteollisuudenharjoittaja, pikkukauppias, käsityöläinen, talonpoika, kaikki ne taistelevat porvaristoa vastaan pelastaakseen perikadolta olemassaolonsa keskisäätynä... ne ovat taantumuksellisia, sillä ne yrittävät kääntää historian pyörää taaksepäin.” (Marxin huomautus.)— Marx siteeraa tässä „Kommunistisen puolueen manifestia”, ks. tätä osaa, ss. 19 ja 17. *Toim.*